XeopolÃtica e cooperaciÃ³n en Eurasia: novas realidades para a UEE, a OCX e a Ruta da Seda

DescripciÃ³n

Nos ÃºltimosÂ anos, os paÃses de Asia Central estÃ¡n a espertar un notable interese por parte das dÃºas principais potencias rexionais, China e Rusia, as cales teÃ±en en mente importantes estratexias de cara ao futuro para facilitar o avance dos seus intereses polÃticos e econÃ³micos. Neste sentido, os seus diversos plans comezan a cobrar forma, aÃnda que cada un ten o seu propio ritmo de desenvolvemento debido Ã¡s sÃºas propias caracterÃsticas

Nos ÃºltimosÂ anos, os paÃses de Asia Central estÃ¡n a espertar un notable interese por parte das dÃºas principais potencias rexionais, China e Rusia, as cales teÃ±en en mente importantes estratexias de cara ao futuro para facilitar o avance dos seus intereses polÃticos e econÃ³micos. Neste sentido, os seus diversos plans comezan a cobrar forma, aÃnda que cada un ten o seu propio ritmo de desenvolvemento debido Ã¡s sÃºas propias caracterÃsticas

Estas estratexias([1]) seguen o curso deseÃ±ado polas potencias que as integran, pero o seu desenvolvemento pode verse truncado trala asunciÃ³n da presidencia de Donald Trump en EUA. Por tanto, os recentes adiantos das sÃºas ideas e obxectivos para as relaciÃ³ns internacionais e o pulso xeopolÃtico parecen indicar que estes plans poden verse notablemente afectados pola influencia que exerza Trump e o novo rumbo da polÃtica exterior estadounidense.

A UniÃ³n EconÃ³mica EuroasiÃ¡tica (UEE)

Creada en 2015, a UniÃ³n EconÃ³mica EuroasiÃ¡tica (UEE) Ã© un proxecto impulsado polo presidente ruso Vladimir Putin co foco na cooperaciÃ³n econÃ³mica e polÃtica, e da que forman parte algÃºns paÃses pertencentes ao espazo euroasiÃ¡tico post-soviÃ©tico. Con todo, especÃºlase que a travÃ©s do mesmo, Moscova tenta aumentar a sÃºa influencia polÃtica, a fin de asegurar os seus intereses estratÃ©xicos no espazo euroasiÃ¡tico de cara aos cambios que se albiscan no marco xeopolÃtico global([2]).

Conformado por Rusia, BelarÃºs, Armenia, KazajstÃ¡n e KirguizistÃ¡n, a UEE concÃbese igualmente como un interlocutor chave de cara Ã¡ UniÃ³n Europea e outros organismos internacionais. De feito, a UEE observa con interese o modelo de integraciÃ³n establecido pola UniÃ³n Europea (UE), particularmente no concernente Ã¡ uniÃ³n econÃ³mica e arancelaria. Non obstante, a propia UE observa Ã¡ UEE como un rival xeopolÃtico principalmente para a sÃºa polÃtica de captaciÃ³n de novos membros no espazo euroasiÃ¡tico, a travÃ©s dos Acordos de AsociaciÃ³n.

Nestes case dous anos de andaina, a UEE Ã© aÃnda un proxecto en construciÃ³n. Para os seus membros, este organismo permite facilidades de desprazamento entre as sÃºas fronteiras, unha maior mobilidade laboral e acceso preferente a un importante mercado como Ã© o ruso. Non obstante, o seu suceso econÃ³mico Ã© aÃnda unha incÃ³gnita.

Salvo Rusia, a UEE estÃ¡ conformada por paÃses principalmente subdesenvolvidos, con grandes problemas socioeconÃ³micos e incluso de estabilidade polÃtica. Con todo, paÃses como Rusia e KazajstÃ¡n estÃ¡n incluÃdos entre os grandes produtores de petrÃ³leo e gas natural.

A pesar da proximidade xeogrÃ¡fica cara Rusia e China, a UEE estÃ¡ igualmente afastada dos grandes centros de poder econÃ³mico e polÃtico, particularmente Europa, EUA e da emerxente Asia-PacÃfico.

Outros aspectos que dificultan a sÃºa estabilidade teÃ±en que ver coa adopciÃ³n dalgunhas polÃticas comerciais e arancelarias. Pero o principal problema Ã© basicamente polÃtico. Moitos especulan con que este organismo responde a un proxecto estratÃ©xico deseÃ±ado por Rusia para expandir a sÃºa influencia rexional, incluso con posibilidade de reducir a sÃºa soberanÃa nacional a favor da subordinaciÃ³n aos intereses rusos. Outros consideran que a UEE pode verse sumido

na perda de atractivo e de competitividade ante o avance das iniciativas chinesas de integraciÃ³n dende Asia Central ata Europa.

A Ruta da Seda chinesa

A formulaciÃ³n do proxecto de â??Pivot to Asiaâ?• por parte da AdministraciÃ³n Obama, persuadiu a China para impulsar e dotarlle de mÃ¡is ritmo Ã³ seu propio plan para aumentar o seu peso na escena polÃtica mundial actual[3].

A sÃºa estratexia principal Ã© a construciÃ³n do proxecto da Ruta da Seda, baseada no beneficio mutuo mediante intercambio econÃ³mico e non na polÃtica (cada paÃs terÃ¡ a sÃºa independencia e manterÃ¡ a sÃºa soberanÃa). Este proxecto busca establecer unha ruta comercial entre as sÃºas costas no PacÃfico e a UniÃ³n Europea, creando a maior franxa de comercio, transporte e intercambio cultural do mundo.

Para poder levala a cabo, o primeiro paso Ã© convencer Ã³s paÃses de Asia Central de que Beijing non imporÃ¡ as sÃºas decisiÃ³ns. BÃºscase a cooperaciÃ³n e que os acordos produzan un beneficio mutuo. Un dos obxectivos expresos da Nova Ruta da Seda Ã© rematar co dÃ©ficit de infraestruturas que lastra a interconexiÃ³n asiÃ¡tica e o potencial desenvolvemento da zona.

O deterioro progresivo das relaciÃ³ns con EUA[4] sofre un novo (e pode que definitivo) golpe coa chegada Ã¡ presidencia de Trump e as sÃºas intenciÃ³ns de dar un xiro oposto Ã¡s polÃticas da AdministraciÃ³n anterior de Barack Obama. Por sorte para o presidente chinÃ©s Xi Jinping, Europa estÃ¡ cada vez mÃ¡is atenta ao que acontece con este inmenso plan e contra as obxecciÃ³ns que formulou Obama. Algunha das principais potencias europeas xa mostrou o seu apoio Ã¡ â??New Silk Roadâ?•, entre eles Reino Unido, Francia e AlemaÃ±a. Veremos se no futuro, os desplantes dos estadounidenses supoÃ±en un acercamento a Europa e Rusia, ou se se produce algÃºn cambio drÃ¡stico, e as dÃºas superpotencias mundiais se alÃan no seu beneficio, o que modificarÃa o â??statu quoâ?• actual, no que EUA Ã© a primeira potencia, e existen diferentes centros de poder inferiores: China, Europa, o resto dos BRICS, etc).

OrganizaciÃ³n de CooperaciÃ³n de Xangai (OCX)

A OrganizaciÃ³n de CooperaciÃ³n de Xangai (OCX) Ã© unha entidade cuxo obxectivo non Ã© ser un bloque militar (inspirÃ¡ndose na OTAN), senÃ³n o fortalecemento da seguridade na rexiÃ³n, a cooperaciÃ³n econÃ³mica e cultural cunha relaciÃ³n baseada na confianza, consenso, beneficio mutuo e respecto. EstÃ¡ formada polas potencias da rexiÃ³n e os paÃ-ses do espazo soviÃ©tico Ã³ seu redor[5].

A OCX Ã© unha peza clave para a estabilidade rexional, xa que busca conciliar os intereses das potencias en materias de seguridade e terrorismo dende a retirada das tropas occidentais de AfganistÃ¡n en 2014, e o desenvolvemento integral en infraestruturas, a extracciÃ³n de enerxÃa e as comunicaciÃ³ns. Dende a sÃºa fundaciÃ³n no 2001, afirmouse como un importante foro multilateral nesta rexiÃ³n clave do mundo, xa que ten un amplo recoÃ±ecemento a nivel internacional e un enorme campo de actuaciÃ³n.

No futuro mÃ¡is inmediato, aparecen no horizonte dous obxectivos moi claros a ter en conta:

a) Ã? imprescindible manter estar alianza estratÃ©xica asiÃ¡tica, aÃnda que as cotas de poder cambien. Por exemplo, no caso de perda de importancia por parte de Rusia con respecto a China.

b) DeberÃ¡ manter a sÃºa folla de ruta e axenda propia, coas sÃºas peculiaridades, e sen deixarse influÃr por Occidente, xa que a OCX Ã© unha instituciÃ³n que claramente rivaliza coas estruturas de integraciÃ³n occidentais (OTAN, UE) con epicentro en Bruxelas.

Posibles escenarios

Co futuro desenvolvemento destes grandes plans, podemos atopar distintos contextos que favoreceran a nova forma de xeopolÃtica por bloques. Ante nÃ³s se abren unha serie de posibles escenarios segundo como reaccionen os diferentes actores.

O primeiro producirase se estes paÃses adhiren a un dos plans, e optan pola vÃa econÃ³mica ou polÃtica, â??subordinÃ¡ndoseâ?• a algunha das dÃºas potencias, e deixando moi afectada a estratexia da outra.

O segundo, se xogan a ambas bandas, non se decantan por ningunha das dÃºas ofertas de alianzas e â??premenâ?• para obter condiciÃ³ns mÃ¡is favorables mentres deciden a sÃºa mellor opciÃ³n.

Por Ãºltimo, debemos ter en conta o papel que ten a UE, que pode chegar a ser un actor case tan importante ou mais que os anteriores, xa que a finalidade Ãºltima da Ruta da Seda (e incluso da UEE)[6] Ã© conectarse con Europa, o que pode decantar a balanza e orixinar un efecto dominÃ³ que leve aos paÃses centroasiÃ¡ticos a cambiar as sÃºas preferencias e elixan a mesma opciÃ³n que Bruxelas.

Este escenario Ã© o mÃ¡is plausible. O fin Ãºltimo deste enormes proxectos Ã© a mellora dos acordos cos paÃses europeos baixo un marco comÃºn para todos eles e as instituciÃ³ns supranacionais. E se nos centramos nel, automaticamente xorden dÃºas hipÃ³teses:

â?? Se a UE se decanta pola estratexia rusa (tal e como, no fondo, quere o presidente Putin) se formarÃ¡ un gran entorno polÃtico comÃºn e de libre comercio que serÃa de enorme atractivo para todos estes paÃses;

â?? Se, polo contrario, a teorÃa predominante Ã© que os gobernos europeos prefiren a estratexia chinesa, a conexiÃ³n entre dous dos maiores mercados do mundo serÃa unha oportunidade irresistible para Asia Central.

A chegada do Presidente Donald Trump Ã¡ Casa Branca pode ter unhas consecuencias inesperadas na situaciÃ³n xeopolÃ-tica actual:

> â?? Por unha banda, busca unha nova amizade con Rusia para romper a estabilidade e a boa sintonÃa entre estes paÃses (sobre todo entre rusos e chineses).
>
> â?? Co xigante asiÃ¡tico, a administraciÃ³n de Trump busca enfrontarse nos controvertidos temas da soberanÃa das illas do Mar do Sur, TaiwÃ¡n e Hong- Kong.

ConclusiÃ³ns

Un cuarto de sÃ©culo despois da caÃda da URSS, o nÃºmero de habitantes rusos nas ex repÃºblicas soviÃ©ticas de Asia Central descendeu progresivamente[7] polo que, en principio, son cada vez mÃ¡s dependentes de Moscova.

Sen embargo, os gobernos autoritarios de Asia Central se atopan entre a espada e a parede: por unha banda, temen que as ameazas do fundamentalismo islÃ¡mico se propaguen no seu territorio debido a que teÃ±en unha xeraciÃ³n descontenta e en desemprego, pero por outra non queren volver a Ã©pocas anteriores onde se estableza unha tutela desde o Kremlin[8]. Ademais, se temos en conta a guerra civil en UcraÃna e a tradicional posiciÃ³n antirrusa en Kiev, toda vez Moldavia e Xeorxia son paÃses cunha visiÃ³n pro-europea, as posibilidades de expansiÃ³n e de consolidaciÃ³n da UEE atÃ³panse en dÃºbida, cun futuro incerto.

Pola sÃºa banda, a Ruta da Seda supÃ³n un orixinal medio de asociaciÃ³n de paÃses, mediante o â??soft powerâ?• ou â??poder brandoâ?• (inversiÃ³ns en sectores estratÃ©xicos, intercambios comerciais e culturais) e o â??win-winâ?•. Busca alianzas mÃ¡is estreitas con Asia Central, as costas de Ã•frica (a travÃ©s da vÃa marÃtima) e Europa. As aspiraciÃ³ns de China atÃ³panse nun momento de pausa, xa que ten ante si diferentes retos internos como externos: ademais das crises de bens inmobles e territoriais (o independentismo â??igurâ?• e a soberanÃa das illas do mar de China), ten unha serie de diferenzas polÃticas con TaiwÃ¡n e Hong Kong.

Dende o punto de vista externo, a inestabilidade da zona, a situaciÃ³n econÃ³mica de crise mundial e os receos de Rusia e EUA fan diminuÃr as enormes expectativas iniciais creadas. AÃnda asÃ Beijing posÃºe a firme determinaciÃ³n, o capital e a ambiciÃ³n para conmemorar en 2049 o centenario da RepÃºblica Popular coa finalizaciÃ³n e retorno deste proxecto milenario.

Na actualidade, estes proxectos (a Rusa da Seda, a UniÃ³n EconÃ³mica Euroasiá¡tica e a OrganizaciÃ³n de CooperaciÃ³n de Xangai) desenvÃ³lvense non sen dificultades, dada a sÃºa natureza multidisciplinar (polÃtica, econÃ³mica e cultural) e unha serie de factores propios de cada un([9]). Todo apunta a que nos vindeiros anos se completarÃ¡n de maneira efectiva debido ao avance innegable da globalizaciÃ³n e o gran deseÃ±o de ambos plans. Sen embargo, debemos seguir expectantes co que suceda no desenvolvemento destas estratexias, e nas conseguintes reacciÃ³ns dos actores (os paÃses de Asia Central e o CÃ¡ucaso, a UE, e os propias potencias que urdiron estes grandes proxectos) a ditos cambios.

([1]) A UniÃ³n EconomÃa Euroasiá¡tica, a Ruta da Seda chinesa, e a OrganizaciÃ³n de CooperaciÃ³n de Xangai.

([2]) Estas expectativas rusas estÃ¡n cifradas nos cambios que se observan na xeopolÃtica global, en particular a perda de relevancia e poder por parte de Europa, a inminente hexemonÃa mundial de China e o posible novo rumbo na polÃtica exterior que tome a AdministraciÃ³n de Donald Trump na Casa Branca.

([3]) E non quedar illada pola iniciativa rusa de creaciÃ³n da UEE e a xa mencionada estratexia estadounidense de concentrar a sÃºa atenciÃ³n cara o PacÃfico e Asia.

[4]Debido Ã¡s intenciÃ³ns do novo Presidente Trump de modificar os intercambios comerciais, o apoio a TaiwÃ¡n e o non recoÃ±ecemento da soberanÃa chinesa nas illas do mar de China.

([5]) Formada polos seguintes membros: Rusia, China, KazajstÃ¡n, KirguistÃ¡n, TadxiskistÃ¡n, UzbekistÃ¡n, India e PaquistÃ¡n. Como observadores atÃ³panse: AfganistÃ¡n, IrÃ¡n e Mongolia.

([6])A idea de VladimirPutin era crear un Ã¡rea polÃtica e de libre comercio de Lisboa a Vladivostok (cidade na costa pacÃ-fico da FederaciÃ³n Rusa)

[7]En KirguistÃ¡n pasouse dun 25 a un 7% de poboaciÃ³n rusa, en UzbekistÃ¡n sÃ³ representan un 3%, en TurkemistÃ¡n a metade deste colectivo abandonou o paÃs.

[8]Sobre todo nos paÃses del CÃ¡ucaso Sur y en KirguistÃ¡n e TaxikistÃ¡n

([9]) No caso ruso, as sanciÃ³ns da UE e a desconfianza cos plans de Putin fan que os paÃses centroasiÃ¡ticos o vexan con receo; mentres que no caso chinÃ©s, non queren ser un simple camiÃ±o de paso entre potencias, queren participar activamente do comercio e intercambio cultural que promete.

APARTADOSTEMATICOXEOGRAFICOS

Rusia

ETIQUETAS

EUA Asia Central Rusia Ruta da Seda UEE

IDIOMA

Galego

INVESTIGACION

Relaciones Internacionales

Fecha de creaciÃ³n
20 de febrero de 2017
Campos meta

Autoria :	3769
Datapublicacion :	2017-02-20 00:00:00
Subtitulo :	Unha anÃ¡lise de JosÃ© Corrochano Ponte, alumno en prÃ¡cticas da USC.